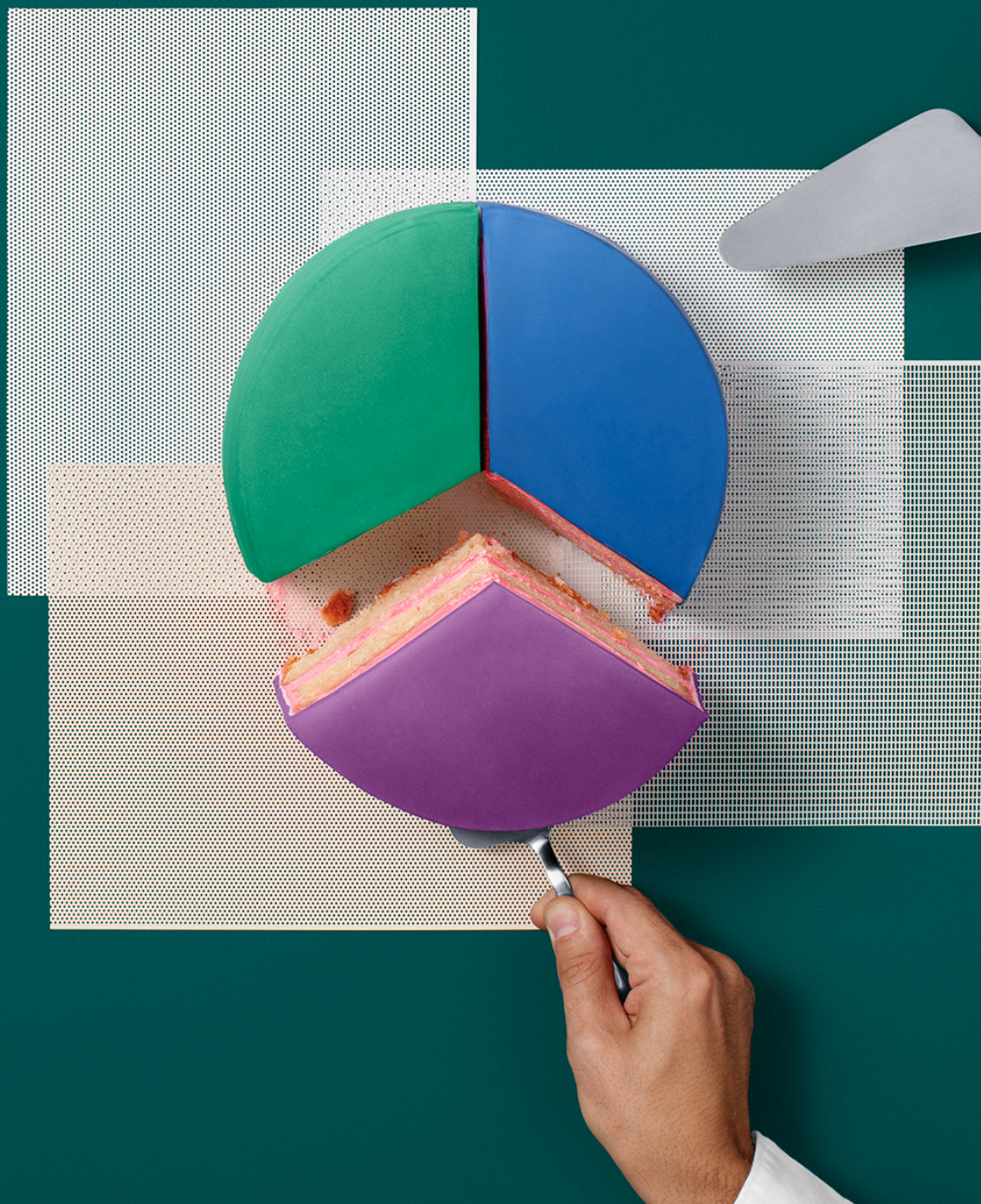

Den bortglömda avkastningen

En rapport om betydelsen av att
pensionen fortsätter växa hela livet

skandia :

Pensionssparandet slutar inte växa dagen man går i pension

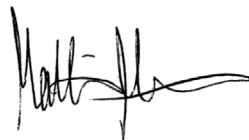
Trots att vi idag lever flera decennier efter pensionsdagen är det lätt att få intrycket av att pensionssparandet slutar vid pensioneringen. I själva verket måste dina pensionspengar förvaltas hela livet, och dina val spelar stor roll för hur stora utbetalningarna blir.

De viktigaste pensionsråden brukar lyda: arbeta heltid under många år, betala skatt och se till att ha tjänstepension samt ha ett eget långsiktigt sparande. Det är vanligt med beräkningar, tidningsartiklar eller rådgivare som illustrerar hur stort pensionskapital man kan få ihop fram till dagen man går i pension, beroende på hur mycket man sparar, vilka avgifter man har och vilken avkastning man får.

Det som händer före pensioneringen är bara den första delen i ens pensionssparande. Det finns en lång rad val som påverkar vad som händer när man väl börjat plocka ut pensionen, särskilt numera när tiden som pensionär kan bli över tre decennier lång. De valen kan i högsta grad avgöra vilken livskvalitet man kommer ha råd med under en lång pensionstid. Två individer som har samma pensionskapital dagen de slutar arbeta kan mycket väl – faktiskt med största sannolikhet – få ut olika mycket i pension.

Ett av de många valen man kan göra är att bestämma hur ens pensionskapital ska förvaltas efter pensioneringen. Valet handlar framförallt om risknivå, där investeringar med högre risk över tid brukar ge större avkastning än de med låg risk. Över korta perioder är däremot risken större att pengarna minskar i värde. Frågan att ställa sig själv är alltså: vill jag minimera risken att månadsutbetalningarna ska variera uppåt och nedåt, men i gengäld bara kunna räkna med att de växer långsamt; eller vill jag öka chansen att de växer snabbt, men också öka risken att de tvärtom blir mindre?

Svaret på den frågan varierar från person till person, men för att kunna besvara frågan behöver man veta hur stor skillnaden faktiskt kan bli i reda pengar. Eftersom skillnaden blir större ju längre period som pensionen betalas ut, så blir det en allt viktigare fråga i takt med att vi fortsätter pensionera oss kring 65-årsåldern men samtidigt tar ut vår pension under ett allt längre liv. ●

Mattias Munter, Pensionsekonom Skandia

Sammanfattning

- En stor del av konsumentinformationen om pensionssparande fokuserar på hur stort kapital en sparare kan få ihop fram till den dag man går i pension och hur stor den första utbetalningen blir. I takt med att vi lever allt längre och att mer och mer av pensionen påverkas av kapitalmarknadens utveckling, får avkastningen efter pensioneringen en allt större betydelse för hur mycket pension spararen faktiskt får ut i slutändan.
- En 65-åring har i snitt 23 år kvar i livet men många lever betydligt längre än så.
- För pensionssparare som lever till sin hundraårsdag kan 6 % istället för 2 % avkastning från 65-årsdagen innebära att de totalt sett får mer än dubbelt så hög pension utbetalt. Våra beräkningar visar att det i genomsnitt kan bli 7 900 kronor mer i månaden istället för 3 400 kronor i månaden, för ett kapital på en miljon kronor vid pensioneringen.
- Även för pensionssparare med genomsnittlig livslängd kan 6 % avkastning efter pensioneringen ge nästan 70 % mer pension i månaden i genomsnitt jämfört med 2 % avkastning, med samma kapital på pensionsdagen.
- Trots att pensionskapitalet börjar betalas ut vid pensioneringen kan god avkastning göra att kapitalet fortsätter växa i flera år, vilket gör att avkastningen efter pensioneringen till och med kan få större betydelse än hur avkastningen såg ut före pensioneringen. Det som däremot inte påverkas av avkastningen är storleken på de första månadsutbetalningarna.
- För en sparare handlar valet framförallt om risknivå: vill jag minimera risken att månadsutbetalningarna ska variera uppåt och nedåt, men i gengäld bara kunna räkna med att de växer långsamt; eller vill jag öka chansen att de växer snabbt, men också öka risken att de tvärtom blir mindre?
- Många, men inte alla, pensionsbolag omfördelar idag kapitalet så att risken sänks ju äldre spararen blir. Det passar allra bäst för sparare med små marginaler och för dem som tänker ta ut pensionen på några få år.
- Den som däremot har marginaler i sin ekonomi och planerar att ta ut sitt pensionssparande under resten av sitt liv kan tjäna på att göra ett aktivt val av ett sparande där man behåller en relativt hög risk även efter att man börjat ta ut pensionen. ●

Hundratusentals kronor per procentenhet i avkastning

För att illustrera hur stor kostnaden blir för att förvalta pengarna med mindre risk har vi gjort en serie beräkningar som alla utgår ifrån ett pensionskapital på en miljon kronor*, som börjar betalas ut från 65-års ålder och ända till spararens 100-årsdag. Tre olika pensionssparare, Anders, Barbro och Cecilia, har identiska förutsättningar men har valt olika risknivåer under betalningstiden. Beräkningen visar att det kan ge dem helt olika pensionsnivåer.

Om beräkningen

Som antaganden för avkastningen har vi valt de nivåer som fondanalysföretaget Morningstar använder för ränte-, bland- och aktiefonder för att beräkna det så kallade Normanbeloppet, alltså 2, 4 respektive 6 % per år. I verkligheten kan avkastningen bli både högre och lägre än så och för beräkningen är det skillnaden mellan alternativen, inte de absoluta nivåerna, som spelar störst roll.

För att förenkla illustrationen har vi antagit att avkastningen är redovisad efter skatt och avgifter. Vi har även valt att illustrera en typ av pension där utbetalningens storlek endast påverkas av avkastningen och utbetalningstiden. Därför har vi satt prognosräntan** till noll, då många sparbolag inte tillämpar någon sådan. Vi har inte heller lagt till så kallade arvsvinster, som kan höja pensionen för sparare som valt bort återbetalnings- eller efterlevandeskydd.

Utfall

Beräkningen visar att avkastningen efter pensioneringen, med en lång utbetalningstid, leder till mycket stora skillnader för hur mycket pension spararen kommer att få utbetalt över tid. En avkastning på 6 % ger totalt sett mer än dubbelt så mycket pension som 2 %, trots att pengarna redan har börjat betalas ut.

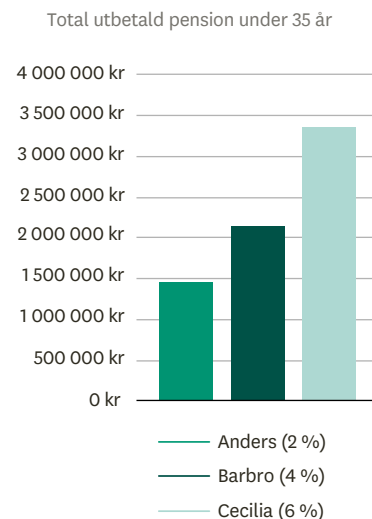
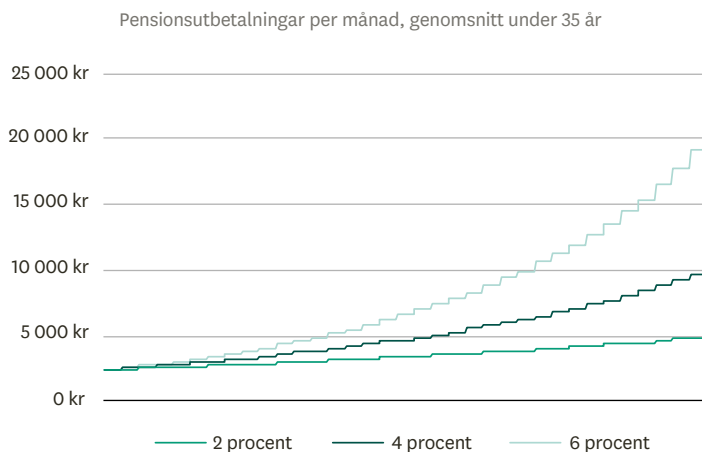

Varje procentenhet med högre avkastning höjer de genomsnittliga månadsutbetalningarna med drygt 20 procent. I kronor räknat blir skillnaden därmed större mellan fem och sex än mellan två och tre procents avkastning.

En viktig notering är att de första månadsutbetalningarna däremot är identiska. Det är en konsekvens av att beräkningen är gjord utan prognosränta, vilket är fallet i många sparbolag. För en sparare som istället är kund i ett bolag som använder prognosränta skulle totalsumman påverkas, men framförallt skulle månadsbeloppen vara större redan från början istället för att växa dramatiskt mot slutet.

Summan är vald för att den är jämn. De flesta sparare har vid pensioneringen ett betydligt större pensionskapital än så. För många av dagens unga kan enbart premiepensionen uppgå till en miljon kronor vid 65-årsdagen.

** Prognosränta, som även kallas fördelningsränta eller förskottsränta, används av Pensionsmyndigheten och vissa pensionsbolag för att undvika att skjuta de största utbetalningarna till slutet av utbetalningstiden. Effekten blir att de första utbetalningarna blir större än de skulle ha blivit utan prognosränta och syftet är ofta att månadsutbetalningarna över tiden ska följa prisutvecklingen.

Anders tar det säkra före det osäkra (avkastning: 2 %)

Anders pension placeras i framförallt räntor och växer med två procent per år, i princip i samma takt som priserna stiger. Han får i genomsnitt ut 3 400 kronor per månad, under 35 år totalt 1 440 000 kronor. Hans återstående pensionskapital minskar i värde från den första utbetalningen, eftersom hans månadsutbetalningar är större än avkastningen han får.

Barbro tar en balanserad risk (avkastning: 4 %)

Barbros pension placeras i en blandning av räntor och tillgångar med högre risk, såsom börsnoterade aktier, och växer med fyra procent per år. Hennes utbetalningar blir i genomsnitt 5 100 kronor per månad, vilket ger henne sammanlagt 2 160 000 kronor. Eftersom hennes avkastning är högre kommer hennes kvarvarande pensionskapital faktiskt att vara som störst ungefär tio år efter att hon börjat plocka ut sin pension, trots utbetalningarna.

Cecilia tar hög risk (avkastning: 6 %)

Cecilias pension placeras med hög risk, såsom börsnoterade aktier, och växer med hela sex procent per år. Hon får ut inte mindre än 7 900 kronor per månad i genomsnitt, vilket på 35 år blir hela 3 320 000 kronor. Trots att hennes pensionskapital börjar betalas ut när hon är 65 år gammal gör den höga avkastningen att det dröjer ända till efter hennes 93-årsdag innan de växande utbetalningarna gör att kapitalet blir mindre än det var dagen hon pensionerades. ●

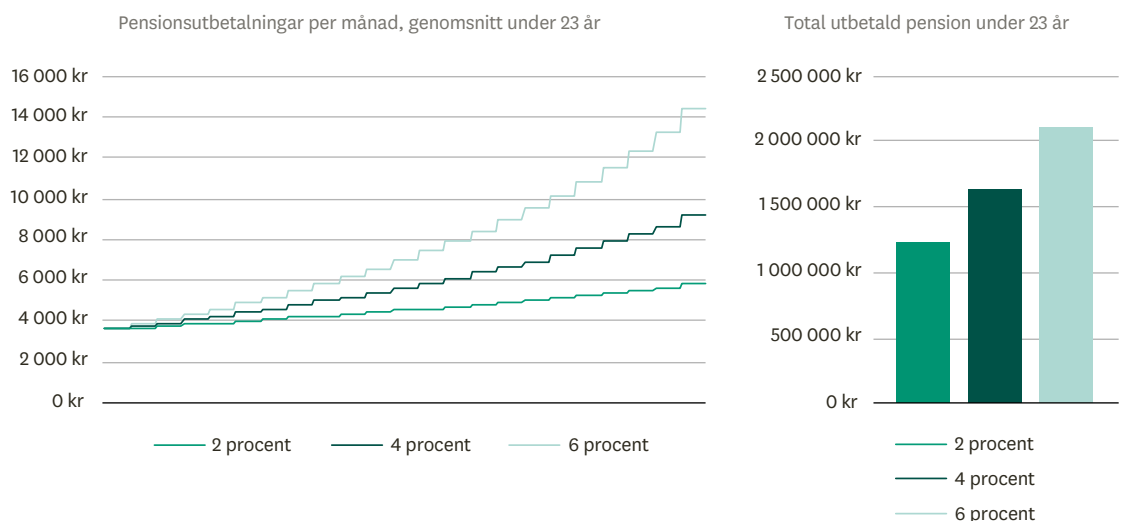
Konsekvenser för enskilda sparare

Att Cecilia får ut dubbelt så stor pension som Anders innebär inte att alla sparare bör placera sin pension med så stor risk som möjligt. Risk innebär inte garanterat högre avkastning – då hade det ju inte medfört någon risk alls. Om Anders inte har några marginaler i sin ekonomi och skulle få svårt att betala hyran om en ny finanskris skulle krympa hans månadsutbetalningar, kan det alltså vara klokt att placera pengarna så tryggt som möjligt.

Detsamma gäller om Anders, Barbro eller Cecilia planerar att plocka ut hela sin pension under bara fem års tid. Då hinner nämligen inte ränta-på-ränta-effekten av högre avkastning göra tillnärmelsevis så stor skillnad för deras pensionsnivåer som om den ska betalas ut under riktigt lång tid. Och ett enskilt dåligt år, eller kanske till och med två, hinner inte vägas upp av avkastningen för kvarvarande år. Historiskt sett kan vi se att det har tagit mellan fyra till sex år för börsen att återhämta sig efter det att börserna rasade i samband med IT-bubblan 2002 respektive finanskrisen 2008. Däremot får ränta-på-ränta-effekten mycket stor effekt även för de pensionssparare som lever mer genomsnittliga 23 istället för 35 år efter 65-årsdagen, vilket illustreras i diagrammen nedan.

De som av olika skäl vill ha låg risk under pensionen behöver generellt sett inte göra något aktivt val alls. Många, men inte alla, pensionsbolag omfördelar nämligen automatiskt kapitalet så att risken sänks ju äldre pensionsspararen blir. Det är rimligt, eftersom pensionssparande är ett sparande som man i slutändan ska använda för att kunna betala räkningarna med varje månad. Sänkta pensioner är en känslig fråga som både Pensionsmyndigheten och pensionsbolagen gärna slipper.

Tyvärr innebär detta, som våra beräkningar visar, en väldigt stor alternativ kostnad i form av utebliven avkastning för alla de som tvärtom har marginaler i sin ekonomi och planerar att ta ut sitt pensionssparande under resten av sitt liv och kanske till och med hoppas att en dag få fira sin hundra födelsedag. De spararna kan öka sannolikheten för en avsevärt högre pension genom att – helst i samråd med en certifierad rådgivare – göra ett aktivt val och öka sin risk. Valet av vilken risk man vill ha på sitt pensionssparande under tiden man lever av det är alltså ett val med stor betydelse.

Även för den som inte lever uti hundra år

Att få förmånen att fira sin 100-års dag är fortfarande förunnat en minoritet av oss. En mycket relevant frågeställning är därför hur stor effekt avkastningen efter pensioneringen får för en genomsnittlig sparare som går i pension idag, med en förväntad återstående livslängd på omkring 23 år. Tabellerna ovan visar att det även för dem som inte får uppleva sin 100-års dag handlar om

tusenlappar i månaden, med 13–14 procent högre pension för varje procent högre avkastning. Sex procent avkastning ger inte dubbelt så hög pension som två procent, men nästan 70 procent högre. För ett pensionskapital på en miljon kronor blir det 7 700 kronor istället för 4 600 kronor per månad i genomsnitt. Totalt sett blir det 2 120 000 kronor istället för 1 270 000 kronor. Det är en mycket stor skillnad. ●

Skandia – det ledande pensionsbolaget som tar ansvar

Skandia är Sveriges ledande pensionsbolag som i över 160 år har försett människor med ekonomisk trygghet. Vi knyter ihop människors två viktigaste privatekonomiska åtaganden – bolån och pension. Med en transparent prismodell på bolån kan vi erbjuda rabatt till de som också har sin tjänstepension hos oss. Genom att erbjuda sparande med garanti, fondsparande, försäkringar för hälsa och trygghet, banktjänster och rådgivning skapar vi möjligheter för ett långt och ekonomiskt tryggt liv för våra närmare 2 miljoner kunder. 1,4 miljoner

av dessa är också ägare i Skandia. Våra cirka 2 000 medarbetares yttersta uppgift är att maximera värdet för spararna över livstiden av deras försäkringar. Engagemang för våra ägare, företags- och privatkunder samt ansvaret som följer av att förvalta deras 650 miljarder kronor i kapital genomsyrar hela vår verksamhet. Genom vår modell för värdeskapande, vårt erbjudande och våra ställningstaganden inspirerar vi våra kunder till ett långt och ekonomiskt tryggt liv. ●

Referenser

Skandias beräkningar vintern 2021

Statistiska Centralbyrån (2020). Medellivslängden i Sverige

Ennart, Henrik (2012). Åldrandets gåta. Stockholm: Ordfront: ISBN 9789174414066.

Den bortglömda avkastningen